

ПЛЕНАР ЖЫЙЫЛЫУ

«Единая Россияны» фракциясына жаз башы сессия бек кызыу болургъа ушайды

РФ-ни Къырал Думасыны Председателини орунбасары, «Единая Россияны» фракциясыны таматасы Сергей Неверов, барз кюн бардырылган пленар жыйылууда политика «онминутлуксу» кезиунде сөлеше, жаз башы сессияда социаллук баш мағаналы законопроектлери туура этгенди. Аладан бири сабилени солу лагерге къорбурдуулукларын къолчандириу бла байламдыды.

«Аллай жердеде жумушла таммлауу юсюнден энчи келишим юлго халда жарашдырылгъа керекди. Ата-аналаны регионлада жууалы власть органлагъа соруулары, тарыгъулары, оюмлары, алгъа жууалпа да интернетге къошулса хайырлы болур. Алай бла сабилни кыясы лагерге жиберсе иги боллугун билгире онг чыгъарыкъды», дегенди Неверов.

Ол дагыда фракцияны депутатлары быйыл 1 январьдан башлап кюч алган мардалагъа жетиуге, бюджетни толтуругъа да энчи эс буржуулары билдиргенди. «Сез социал төлеуени бла иш хакъыны кетиреу юсюнден барарды. Быйыл 1 январьдан МРОТ жашуа этерге жетерик ахчыны бек аз өлчимни 85 процентине дери өсенди», деп анылатханды Неверов.

Жаңгы жыл Президент Владимир Путини оюну бла тохташдырылган Сабилий онжылгыны бла башланады. Биз анылай ахчаны тейлеу, биринчи сабий туурак къолайгъа куйорлогъа ырысха бла болушу бла байламлы программаны андан ары бардырууну, аны бютюн кенг хайырланууну мағаналы амалларын къабыл кергенбиз. Ахча керти окуна болушук керекли юйорлогъа тошер, жер-жердеде билеу мардала да сакълану ючюн а амбарычула бла дайым да байламлы жорторлогъа, оюла кылай толтурулгъанына къараргъа керекди. Ол бек мағаналыды».

Андан сора да, Неверов Президентни буйругъуна керде адмала ахчаларын къошуп бардырылган къурулушун юсюнден законга тозетиуге кийримей жарарыкъ тойюлдо деп чертенди. «Жашуа ийлене къурулушларына өз ахчаларын къошкананы аркиликлерин къорулагъан фонд къурулушун бардыргъаны ахча къолайына, ол законладан тохташдырылган мардаланы байлыклары болган жерде кыайсыларын хайырлануыгъа керек болгъанларыны тизмесин тохташдыргъанды, аны ючюн теленирик хакъны тергеуно жорукларына тозетиуге кийргенди. Законга керде ол тозетиуени юсюнден буйрукъну проекти Россияны Экономиканы айнатуу, Финансла эмда Юстиция министрстволарында сюзюлгенди.

2017 жылда августда «Ростех» къырал корпорацияны правлини, Тырныаузда вольфрам-молибден мағаданы кызыу эмда джарашдыруу жаны бла тау-металлургия комплексни къурауну проекти Россияны Экономиканы айнатуу, Финансла эмда Юстиция министрстволарында сюзюлгенди.

«Курорт Элбрусун» канат жолларын 21,7 минг адам хайырланганды. Бир кюнне солурга келгенле уа республиканы тамаша жерлеринде – Чирик кёзде, Чегем чучурлада, Аущигерни исси сууларында, Огъары Бахсанда – болгандыла. Экстремал туризмин суйгенле уа, «Зори Кавказа 2018» деген джил-фестивальгъа къатышып, Черек, Чегем, Бахсан эм Дигор ауууну тамашалыгын кергенди.

не барлыгъа хакды. Нег дегенде бир-бир усталыкъла керек болмай кыайкъдыла, жокъ болуукъда», дегенди Неверов. Сезюн бошой, ол «Единая Россияны» депутатларына сюзерге тошерик дагында бир мағаналы законопроектни юсюнден айтханды. Ол а коммунал төлеулерге субсидия алыр ючюн адамлагъа тюрлю-тюрлю къагытта жыргъа керек болгъанын тохтауу бла байламдыды. «Жашуа журту, коммунал жумушла ючюн хакъы заманында төлегенини, борчу болмагъанын юсюнден кыайтыланы, башха справкалары да уллономчонныле кишиден ислерге керек тойюлдоде. Аны ючюн шартланы банкы барды, кеслери къарсылыда, билсинле», деп анылатханды Неверов.

Ахырында «Единая Россияны» фракциясыны таматасы башха фракцияладан коллегаларын «айырулуны аллында кесибизни халкъгъа керттебиз деп, ономсуз, тынгылы жарашдырылмаган, толтуругъа арталыда онг болмаган законпроектле бла кишини башын хайран этмей, шарт ишлени къолгъа алыргъа» чакъырганды.

«Единая Россия» Битуроссей политика партианы пресс-службасы.

«Къабарты-Малкъар Республиканы кырал саугъаларыны юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Законуну 11-чи эмда 16-чы статьяларына тозетиуге кийируу юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини **БЕГИМИ**

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини **Бегими** этеди: 1.«Къабарты-Малкъар Республиканы кырал саугъаларыны юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Законуну 11-чи эмда 16-чы статьяларына тозетиуге кийируу юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы

Законун къабыл керюрге. 2.Бу Законуну Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысына къол салдырар эмда хайкъгъа туура этер ючюн жибергире. 3.Бу Бегими къабыл керюрген кюнден башлап кюнчоне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Председатели Нальчик шахар, 2017 жыл 20 декабрь, №814-П-П.

Т.ЕГОРОВА

«Къабарты-Малкъар Республиканы кырал саугъаларыны юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы Законуну 11-чи эмда 16-чы статьяларына тозетиуге кийируу юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы **ЗАКОНУ**

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини 2017 жылда 20 декабрьде къабыл кергенди

1-чи статья «Къабарты-Малкъар Республиканы кырал саугъаларыны юсюнден» Къабарты-Малкъар Республиканы 1999 жылда 15 июльда чыгарылган 29-РЗ номерли Законуну (Праволу информацияны официал интернет-порталы (www.pravo.gov.ru) былай тозетиуге кийиргире: 11-чи статьягъа жетинчи абзацдан сора бу абзацни къошаргъа: «Къабарты-Малкъар Республиканы сыйлы экологу»; 16-чы статьягъа жетинчи абзацдан сора бу абзацни къошаргъа: «Къабарты-Малкъар Республиканы сыйлы экологу» деген ат табыгъатны сакълау бла керешген, бу сферада бек аздан 10 жыл урунган, илму-титулу, проект, технолога эмда производство организациялада ишленген адмалагъа бийик профессионал усталыклары, табыгъат

эмда биология байлыкъланы саукълугъа бла керелеуге, къалган-къулганын аз чыкъган эмда ахыры да болмаган производство технологияланы бла къудуретни кирлендирген затланы азайтхан тазалаучу комплекслени жарашдыруу эмда синдириуге, экология системаны алгъыннгы халине келтириуге бла жаңидан къурулгъа, энчи сакъланган табыгъат тийрелени бла табыгъат жерлени эмда бир-бир битимлени бла жаңуарланы къоруулау бла сакълугъа, табыгъат, техноген катастрофаланы алгъыннан билуге бла аналны хаталарын кетериуге, экология эмда табыгъатны хайырлануу жаны бла уста жерлени хазырлау эмда энчи къыйын салгъанлары ючюн аталады.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы Нальчик шахар, 2017 жыл 29 декабрь, №51-РЗ

Ю.КОКОВ

11 январьда Къабарты-Малкъар гитлерчиледен азатланганды

Мамыр жашаубузну къоруулагъан жигитлеге - ёмюрлюк махтау эмда хурмет

Улуу Ата журт урушун ал конлеринден окуна Къабарты-Малкъарны промышленный предприятиялары аскер продукцияны чыгарып башлайдыла. Заводлада, фабрикалада минала, гранатла, самолётлагъа керекли фанера, аскер кийимле эм кеп башха затла этедиле.

Нальчикде халкъ ополченини полку эмда 16 госпиталь къураладыла. Къоруулау совет ишлеп башлайды, шахарны душманладан сакълау жаны бла башха жумушла толтуруладыла. Болсада фашист аскерле Шимал Кавказгъа уллу кюч салгандыла. 1942 жылда 10 августда Пятигорскну ууулап, Къабарты-Малкъарны чеклерине жетедиле.

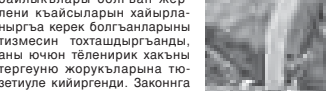
Мапка, Бахсан, Терек жанында къоруулау ызы чачаргъа немислеле эки танк дивизияны, жашу аскерлени уллу дери. Бютюнда ала Заюково, Огъары Курп эллини, Нальчик шахарны тийрелеринде, тау ауушлада кызыу болгандыла.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Дорхла

Тырныаузда жер тубюнде байлыкъланы къазаргъа аркилик алыу жаны бла конкурс башланганды

Жер тубюнде байлыкъланы хайырлануу жаны бла федерал агентство (Роснедра) тохташдырылган жоруклагъа керде, Тырныаузда жер тубюнде байлыкъланы хайырланууларгъа аркилик алыр ючюн бардырылган ачыкъ конкурс дорхла халда башланганы юсюнден билдиргенди. Мағаданы запаслары тергенди-де, вольфрам-молибден болган жерни техника-экономика болумуну юсюнден отчет хазырланганды.

байлыкълары болган жерде кыайсыларын хайырланууныгъа керек болгъанларыны тизмесин тохташдыргъанды, аны ючюн теленирик хакъны тергеуно жорукларына тозетиуге кийргенди. Законга керде ол тозетиуени юсюнден буйрукъну проекти Россияны Экономиканы айнатуу, Финансла эмда Юстиция министрстволарында сюзюлгенди.

комплексни къурауну проекти Россияны Экономиканы айнатуу, Финансла эмда Юстиция министрстволарында сюзюлгенди.

«Курорт Элбрусун» канат жолларын 21,7 минг адам хайырланганды. Бир кюнне солурга келгенле уа республиканы тамаша жерлеринде – Чирик кёзде, Чегем чучурлада, Аущигерни исси сууларында, Огъары Бахсанда – болгандыла. Экстремал туризмин суйгенле уа, «Зори Кавказа 2018» деген джил-фестивальгъа къатышып, Черек, Чегем, Бахсан эм Дигор ауууну тамашалыгын кергенди.

Солуу

Туристлеге знтта къошулганды

Жаңгы жылы байрамына берилген солуу конледе Къабарты-Малкъарда 57 мингден артыкъ турист болганды. Аланы аспарымысы – 48 минг адам – Элбрусуну тау-жыраууда солугъандыла. Ол бытыр бу заман бла тенгширгенде, онтер процентге кельдо. Мында «Сабий пардала» кырал паркында гитчелеге учаргъа, юйнериге жаруала бардырыгъа да онг барды. Аны ючюн балаланы бла келгенлени санына таңг кесек къошулганды.

«Курорт Элбрусун» канат жолларын 21,7 минг адам хайырланганды. Бир кюнне солурга келгенле уа республиканы тамаша жерлеринде – Чирик кёзде, Чегем чучурлада, Аущигерни исси сууларында, Огъары Бахсанда – болгандыла. Экстремал туризмин суйгенле уа, «Зори Кавказа 2018» деген джил-фестивальгъа къатышып, Черек, Чегем, Бахсан эм Дигор ауууну тамашалыгын кергенди.

Кёкде учхан къарылгъачны жумушакъ къанат къакъгъаныча, ариу эмда сабыр эди макъамынг!

«Фахмулуларыбыз - кёп, ахшы пьесаларыбыз а - алыкъа аз»

Сынауланы, тюрлю-тюрлю чырмауланы онглап

Журтубузну аламатыгъын, аны энчилигин сакълауу ышангылы себеби

Кенеш

Тамамланган жумушланы кыбыл көргендиле

РФ-ни Пенсия фонду КРМ-де Баш управлени-яны кезиле жыйлуу-уу оргнацияны 2017 жылда ишми эсеплери чыгарылганды, аллы-быздары кезуе борча салынганды, айыр-малы ишлеген сауга-ланганды. Аны фонд-ну регионда бөлүмө шашчысы Николай Бак-ов бардырганды.

ууларына социал болушдук этилгенди. Алай бла 198,1 минг пенсиячы былтырны башында башышмир минг алганды, бу жумуша 990,3 миллион сом кыоратылганды. Ишлемеген пенсиячылагга теллеуе 5,8 процентте өсгендиде, алай бла пенсияны орта өлчөми 11 107 сомга жеткенди. Социал теллеуеге да 1,5 процент кошулганды, аны 76 818 адам хайрыланганды.

Айгга тыошен файддалары пенсиягга жашау этерге жетер ахчаны эм аз өлчөм жеткеме абданла республикада жокьудла, дегенди докладчы. Лыгонтикке да аз бурулганды, алагга ай сайн берилуучу ахчаны өлчөми 5,4 процентте көбөйгенди.

Былыр 3980 юйорге аналк капитал берилгенди. Бу программа ишлеген юн жылдан аслам заманын ичинде республикада аны 59452 юйор алганды. Аладан 588-сую бу ачагга жашау-турмуш болууларын игилендиргендиде, 2672-сид кредиттерин толусулуй неда жартысын теллегенди.

Юн минден аслам юйор капиталны болушлугу бла турмушларын кредитси игилендиргенди. Сертификаты толусулуй юйорлени 52 проценти хайрыланганды. Бу программагга 2018 жылдан башлап турленуе да кийрелиде: анди андан ай сайн 12778 сомну алып турругга жарарыкды. Аналк капиталны болжалы да көбөйтлгенди. Анди 2021 жылы ахчырына дери берилиди. Сакатыл фоннда жумушла-

рын кыйынсы тамамларына да кыаралганды. Алагга тапкыкга болушлук чакырган эки каналлы 12 система, сангыраулагга 11 индукция панелле алынганды. Фонду битеу мекамларында сокьурлагга - Брайль шрифти миносхемала, сакатылгга - шитикле орнатылганды, ала машиналарын кыорча эчки жерге хазыланганды.

Электрон сервисе да мажал болганды. Аланы юсю бла жалчылынынган жумушланы саны көбөйгенди, дегенди докладчы. Аланы хайыры бла бюгонлюкде пенсияланы, ай сайн берилуучу теллеуени, пенсиягга федерал кошкыш ача беруучу, социал жумушланы, аналк капиталны эм башха затланы юслеринден билирге болушдук. Аланы болушлуклары бла жумушларын 19282 инсан толтурганды.

2018 жылда да, Николай Бак-ов айтханча, пенсиялагга кышуулукьуду. Уруну пенсияла - 3,7 процентте, кыярал пенсияла да 4,1 процентте өскрикдиле. Ага-аналары белгиси сабийлеге пособяланы толгашдыруу иш, регион эм башха бюджетледе болушлук алгач саатланы федерал реестрлерин (ФРИ) эм Социал жалчытуу бирдикрилген кыярал информация системаы (ЕГИССО) жарашдыруу бла байламлы проктейле, инфор-мация-англылатуу иш андан ары бардырыллыкьуду.

Андан сора 2017 жылда иш-лерин эм иги толтурганды. Ведемстволу саугыла берилгендиде. **КУЛЧАЛАНЫ Зульфия.**

Мамыр жашауубузну кыоруулаган жигитлеге - ёмюрлюк махтау эмда хурмет

Ахыры. Аллы 1-чи беттеди.

1942 жылда 26-28 октябрьде уа Нальчик ююн сермеш башланды. Немислени 70 бомбардировщи республиканы ара шахарына топларын атканды, танкла, аскерге жибергенди. Юч кан баргыз канлы урушдан сора Нальчикни душманга кыорча тошгени.

Фашисте Шимал Кавказын халкьларына «архиник» келтиребиз, биз миллетени «шубхларьыбиз» деген ётроклени жайткан эдиле. Алай кертиси бла уа жуюну Кыабарты-Малкьарда болган тёрт айны ичинде көп мамыр адамны ёлторгөндиде, юйорлени саулай кыргьанды. Нальчикни бла Прохладнейни тирилдеринде душманны танкларын кыажак кыргьанды. Индикле ёлокленден толгьарлы тура да анга шакьатлыктары этелди.

Гитерчиле битеу совет оргналы ишлерин тохташдыла, колхозланы, соххозланы чакьандыла. Ала республикада Деникинни аскерлери бла кыачып, ызы бла фашисте бла кыайтанлагга болгонда ышангандыла, аланы арасындан бургомистрлени, старосталаны сайлагьандыла, полицай кыауумла кыаргьандыла.

Фашисте республиканы битеу монко, жери да Германияны илгине ёткенлерин тохташдырадыла, кыяралны, адамланы ыркьсыларын тонайдыла. Прималякский комбинатда уа бир гектарга да жетмеген жерде адам чыдаймазга болууда 10 минг совет аскерини жесирде тутандыла. Аладан кыкьса заманын ичинде эки мингге жуугу ёлторгоенди. Битеу да бирге уа душманла респу-бликада болган кезиуде 4,2

мингден аслам адам жокь этилгенди, ол санда 2188 мажор инсан. Аллы 1-чи беттеди. 6 январьда кол кыйылыгьа лаудан да кыарамай, халкь жашау эркин болугга, хоруламга итингенди. Ишчиле заводлада душманга жет-мени ден, оборудованины жараусуз этерге кюрешенди-

дирген эди ол кюледе Со-винфорьюбор. Ноябрьде уа Бахсан, Прохладня эм Ногоро-Зольче районланы партизан отрядлары бирдикрилгендиде. Алагга Царяпин бла Кудеев башчылык этгендиде. Белюм 1 ноябрьде Хабааны тийреси-нде душман аскерлеге чабуу-

Душманла болныцыны окутна аймагьандыла.

Душманла болныцыны окутна аймагьандыла.

улукуга юч сагьатын ичинде 80 аскерчини бла офицерни ёлторгендиде, 3 пулемёту, миномётланы жокь этгендиде. Немисли аскерге кыажу урушда жигитликери ююн Кыабарты-Малкьарны 53 партизаны орденле эм майдала бла саугалангандыла, 87 адамга уа «Ата журт урушу партизаны» деген 1-чи эм 2-чи даражалы майдала берилгендиде.

1942 жылда 24 декабрьде Закавказь фронтун аскерлери жаугга кыажу кыаты кызуат этгендиде. Гитлерчиле, аскерлерин, техниканы тас этип, артка кыачыдыла. Алай бла 1943 жылда 4 январьда Нальчик душманладан тазаланды. Шахарны таньмачза

улукуга юч сагьатын ичинде 80 аскерчини бла офицерни ёлторгендиде, 3 пулемёту, миномётланы жокь этгендиде. Немисли аскерге кыажу урушда жигитликери ююн Кыабарты-Малкьарны 53 партизаны орденле эм майдала бла саугалангандыла, 87 адамга уа «Ата журт урушу партизаны» деген 1-чи эм 2-чи даражалы майдала берилгендиде. 1942 жылда 25 декабрьде РФ-чи Президентини Указы бла Нальчик «Аскер махтаулыкьу шахары» деген сыйлы ат берилгенди. Ол уа Ата журт урушун кезиюуне душман аскерлерден кыоруу-ланыу сермешеле этилген жигитликни, багырлыкьаны белгисиди.

эди: аriu мекамланы, завод-ланы мырзагьала чандырып келгендиде.

6 январьда Прохладнейден, эчкини юю а Бахсандан, ызы бла республиканы башха жерлериинден душманланы кыастайдыла. 11 январьда уа Кыабарты-Малкьар толусулуй эркин этиледи. Альгинистеде, Элбрусда гитлерчилени байыдалкьарн келери, анда СССР-ни байргьатын орнатадыла.

Республиканы жамауаты бюгон да 1942-1943 жыллада Кыабарты-Малкьарны немислиден кыоруулаган жигитлеге, мамырлыкь ююн жан-ларын аймагьтан аскерлеге баш урады. Бу хорланмы багь-ашу уа уллу эди: Нальчик ююн сермешеле 9 минг аскерни, офицер, урунган жоюлгьандыла. Фашисте билим беруу, сауукту сакьлау, култура учуреданкьарны толгаштыдыла, промышылени предпритияланы бузгьандыла.

Нальчикни эркин этуу сер-мешеле жигитликери ююн 145 партизан, 37-чи армияны 265 аскерчини бла бёлюм-лерини командирлери бийик кылап сауга бериле тийиши кыролендиде. 1985 жылда уа Улуу Хорланмы 40-жылгыга белгиленгенде, СССР-чи Баш Советини Президиумуну Указы бла Нальчик «Ата журт урушун» орденини 1-чи дара-жасы бла саугаланган эди. 2010 жылда 25 декабрьде РФ-чи Президентини Указы бла Нальчик «Аскер махтау-лыкьу шахары» деген сыйлы ат берилгенди. Ол уа Ата журт урушун кезиюуне душман аскерлерден кыоруу-ланыу сермешеле этилген жигитликни, багырлыкьаны белгисиди.

ТИКАЛАНЫ Фатима
хазырлагьанды.

Юйретиле

Жунчумагьандыла, бузукьулукьуну терк кетергендиде

Электрокч комплексде урунганлагга кызы кезиуде, бютонда байрамлада, ар-талында сагьайп турругга тышкыда, Сууукьалада энэр-гооорудованчо, ток ыла да аслам хайырлангандыла, бу системаны ишине чырмау са-лырга боллукь сылтауаны саны да кебейди. Ма ол се-беден «МРСК СК» компани-яны специалистлери энэроси-стемагга дайым кёз-кыулак болгьанлай турдыла.

Юйретилеге компанияны таматасыны орунбасары - баш инженер Микоярланы Борис башчылык этгенди. «МРСК СК»-ны башчысы Юрий Зайцев да болумну контрольда туткенди. «Каббалкьонегрон» ишчилерини усталькьларына бийик багьа бергенди, ала не кыйын кезиледе да тынгылы хазыр болгьанларын белгилегенди.

Болум энчи контрольда тургьанын бу жыл башланганны республикада пиландан тыш-шинда юйретуу бардырылгьаны кёргозтеди. Компани-яны Кыабарты-Малкьарда бёлюму «Каббалкьонегро-дан» билдиргенлерине кёре, юйретуу Тёбен Чегемде бла Хушто-Сырдагга тук ёчюлгенди дегенден башланган эди.

УБАШЛАНЫ Мурат.

Тийиши бригада олсагьат окутна Ляничкына бла Тёбен Чегемни арасында бийик вольтуу ызын тийити теби-регени. Узакьга созулмай аварияны сылтууда да табыл-ды: энэргетикле чыгындадан бирин машина уруу аударгьа-

Прокт

Кир-кипчикни энди орунун тапдырдыла

Кыабарты-Малкьарда кир-кипчикни жарашдыруу си-стеманы игилендирүүе фе-дерал бюджетден 42 мил-лион сом бөлүонюрдю, деп билдиргендиде ТАСС инфор-агентстводан. КСМР-ни табийгьат байлыкьы эм экология министри Шауа-ланы Илияс айтханга кёре, республика кир-кипчикни жарашдыруу бла байлам-лы сынау проктейге кошул-гьанды. Аны чеклеринде 2018-2020 жыллада субъекте кыяралны бюджетинден 42 миллион сом жибериликчиди. Аны хайырындан бу жаны бла иши игилендирликчиди, аны проктей-сметта документация-сы да жарашдырыллыкьды, кир-кипчикни кырамына кёре айтырып жуурача мадар да этилдикди.

100 минг тоннаны жарашды-руучу завод ишлеп проклад-анды. Озгьан ала Прохлад-нейде кыагытны, миляны, пластикни башха-башха жы-

рча орунла орнатылгьандыла. Алай иш республикада биринчи бардырылады, - дегенди министр.

Бизни корр.

Бизни биринчи профес-сионал композиторубуз, барыбызга да белгили, айт-кылы жашларбыздан бири Байыкуланы Абидинни эс-териге союма газет окуту-чурларыбыз бла бирге. Мен аны көр эрттеден таный эдим, сыфаты ариуча, хали да ари эди, адамлыгьына уа тең да, жуукь да сукьталырча болгьаньды.

Ол сабийли миллети бла бирге кёчюночлукьно сый-Ошитсем, Абидин сауду деп кёлюм кёторюледди, ол мени кичке киредиле. Кыайсы бла бирге бизни Абидин машинада чыкьгыс андай, аланы кёргөтө битеу ныгышда кызьат да, жаш да, аларына барып, саламлашадыла.

«Ай таламгаман, таулуаны махтаулу жашлары, кыайдан чыкьдыгыбыз? Келигиз, жуукь болугьуз», - деп бирге ал бермей чакьардыла.

«Угьай, сау болугьуз, бизге

«Шиндирме музыка шоно-гьга келип, сабийликке тий-гуула, аланы кёлленидирип, музыка искусстводан хапар айтып, игилерибизни юлгоге келтирип: « Иги окугьуз, миллетибизни атын иги бла айтдырыгьыз», - деп, тиле кете эди.

Былай бир шарткыкьына айтмаймыз, аны адамлыгьыны юсюенен. Эгемчи кыачырады-ла да, жуукь клошоююиюно чакьарьабыз. Ол заманда Бак-сан аузундан келген жангы жуукьли Абидинни көргөней, серкени ёрге кыюуп: «Сени тапхан ана көп жашасы! Аллаx, Аллаx, не ариулукь барды бу адамны юсюнде!» - деп, хар бири алына барып, кыучакьлап, аны бла саламлашай, арда иш да көрсел, аны соргьанлай тургьандыла.

Бир кере нөгөрлери бла Эрбрусса солурга бара болгьандыла, Куулийланы Кыайсын да биргелерине. «Келигиз, жашла, бир иги мал алайыкь да, кесибиз ишшилик, иги шорпа да этип, андан да иче, эт - этте, шорпа - бетте алап, кыартларыбыз айтханча, бир отурайыкь», - дейдиле

Эгериле

Кёкге учхан кыарылгьачны жумушакь кыанат кыакьгьаныча, ариу эмда сабыр эди макьамына!

«Ай юйонге ачка жау-лай кыутлу адамны адам бир иги кыи керекди, - дейди Абидинлары. - Да сора Жубулуаны Хамит-ге барайыкь, - деп, алардан айрылмайла, ол ныгыш-дагы кыартпа барды да бир-гелерине баргьандыла.

Ол кыадар адам арабзга кыайдан чыкьды деп юйюни ичинден чартап ана-лары чыгьады. Абидинни көргөней: - Ой кыор болайым, ой сенден алгьа вейлейми! Кыайдан чыкьдыгь, көз жарыгьым?! - деп, боюнуна жьагылды.

Халкь сейир-тамаша бол-лады... - Да Абидин мени экиге айланган кыарындашым, - дегенде: - Ай юйонге ачка жау-лайыкь! Былай белгили, мыл-лай кыутлу адамны адам

сатып алырга да тапмайды! Сен муну чакьырып, кыошчу-тире бла таньшдырмагьа-нынгы бе кам эттесе, - деп тырмай энди. Соня харите, кыошчу юйлеринде алышканды.

Бир бириден иги да, ариу да эдиле. Абидин, Алим, Алёш да замансыз кетгенди-ле. Барына да бийик бийик бергенди аналары Алу - мени атамы жангыз эгечи. Гитче кыарындашы Ануар сауду дэп, кыах биге кыагыттын изман. Аланы барысы ююн-да жангыз кызы Римма бла, жангыз кеси оюле, көп ёкюслери бла кыалган Ануарыма Аллаx көп жашуу берсин.

Музыка бла байламлы дис-сертациясын кыорууларгга деп тургьанлай, замансыз дунисини алышканды. 46 жылда. Кыалкь кыкьса ёмюр берген эди анга Аллах! Ол аз заманын ичине нече белги-ли назмулагга, поэмалагга макьамла жазгьанды!

Кёкде учхан кыарылгьачны жумушакь кыанат кыакьгьаныча ариу эди, сабыр эди макьамына! Кечки жуму-шланы жарчыга, келбет экинч. Гол чакьып, тегереке кыуат салганча, кыуачылы эди адамлыгьын, жуоркелеге жауача жьагылган жырларын бла алаамат, бийик тауладан шыбырдан келген туу суукчкыч, кычкычтан тартууларын миллет хазнабыз болуп кыалгьан кыарындашым. Ала бизни жуорк дармансыбыздыла.

Абидинни билгенде, та-ныгыланла, бу айтыкьлы жашны юсюенден жазгызып, унутмагьыз. Мен анга тийи-шли сёз тапбалмам, кыолла-рында кыалам сууча тарта-ла, аны эсеге турурла деп ушанам.

ЖАШУУЛАНЫ Фатима.
Көндөлөн эл.

Эсепле

Магьаналы борчла белгиленгендиде

Май районун жер-жерли ад-министрациясында бу кониеде бардырылган кенгеште сёз бийылгга борчланы юсюенен баргьанды. Муниципалитетни башчысы Сергей Етүшевчо Но-во-Ивановское элде Маданит юйе тынгылы ремонт этилгенин билдиргенди.

Бу иште жети миллион сом кыоратыллыкьды, ахчаны көп кыалмай бары да кыяралны бюджетинден берилидик, деп айтпады район администра-циясынын пресс-службасыны билдирююнде. Сергей Виктор-ови дагыда 18 мартта прези-дент айырыла болукьларын эсептерин, аны бла байламлы районда да хазырланыу ишле башланганларын чертегени.

Администрацияны башчы-сыны экономика эм финансла жаны бла орунбасары Наталия Ожогина озгьан жылы эсепле-рини тура этгенди. Ол билдир-генде, бирге, районну бюджети 98,7 процентте тамам этилген-

ди. Налогла жыйынуу планы 100,2 процентте толтурулгьанды, андан тышында теллеуени да 90,8 проценттин тийишдири-ге аман табылгьанды. - Республиканы районлары-нда сабий чыгарымылыкьыны «Кюн шахар» акцидемыни бөлмюлери ачылдыла. Озгьан жылы ахыр ююнлерден апалан бири Терек шахарда ишлеп баш-гьанды. Жаз башында уа Май-скийде да кыуараллыкьды аллай учуредане, - деп билдиргенди

ОМАРЛАНЫ Мурат.

Редакцияны кыюнагы

«Фахмулларыбыз - көп, ахшы пьесаларыбыз а - алыкча аз»

– Театр халкыбызны тин өсөөнүнө, аны маданият жолуну шагатылыгына, Раиса, сен малкырыла сюрюню сынауун чектенде акылбалык болганада. Театрга соймеклигин кылай бла башланганды?
– Хау, мен көпчючюлюк ааур, кыйын жолларын башында сынаган, жашауун жылуун кереклигича алмай өсөн төлөмдө. Көп сабыилюйорданды. Атабы өсөрдө кылып, анабыз уаык сабыиле бла Казакстанды. Талды-Курган областыны Бөлөкчи деген элчигине тошгон эди. Ары кызаа театр терк-терк келиучо эди. Сабыи болсам да,

Озган жыл юбилейли эди. Малкыр театр кыргызалганлы да 80 жыл толганды. Ол этилген ишени санасанг - көп, тарых жолубуз бла тенгешдиргенде - аз. КЭМР-ни сыйлы артисткасы Токумаланы Зубейрни кызы Раиса анда ишлегени алтымш жыл болды. Олду богон бизни ушакь нёгерибиз.

Раиса, кыргыз балет артисткасы

«Ай туугулган кеч» деген спектакльден. Ол кырыз жашауубузга жарык кыошкан насылы кюле эсимдедиле.

– Тамам сен жашау, окуу кытайгысын этер заманда, юйоргозо урушдан сау кытайган атан бла Малкырга кытайганды. Андан ары сен – театргы, театр – сени кылай талдыгызы?
– Ол жылда халкыбызга тынч болмагандыла – кыргызан журтлада жагындан от тиргизге, молк кыуарга, сабыи ёсдорюрге юрөшгендиле адамларыбыз. Акыллыларыбыз а ол кыйын кезиде кеслерин, юйорлерин жунутоотса да, тин байлыгыбызны ёсочу жолуна салгырыз итингендиле. Театрбызны жагындан ачкан тынч иш болмаз эди. Алай ата журтуубузга, искусствобузга, маданиятыбызга соймеклигича арсылыкы хорлап, баш көйорюп чыккыганна шагатысыз.
– Болсада, тауел таудан ауар дегендей, театр кыуаргалы эди.
– Кими урушдан кытаймай, кими сюрюнде жоюлуп, артисте жетишмекени улпу чырмау болган эди жангыруу кезиуно алында. Алай театрбызны жагындан ачарга сойгенде, улмуларына жетер кюн, кече-кюн да кытайгысын көргөндиле. Драматург Боташаны Исаа бла артист Атланы Магомат тиз бери

жыйылганлай, труппаны жыйып башлаган эдиле.
– Насы болуп, сау-саламат кытайганла – Маммеланы Ибрагим, Рахайланы Тауби, Балаланы Омар, Кюнчюкланы Магомат, Кудайланы Ахмат, Чочайлыны Жюноос, Чабдарланы Кызыр, Кюнчюкланы Шарифа, Кудайланы Маржан, Гелланы Нарибике, Залихналаны Тамара, Махийланы Зоя, Биттирланы Абидат, Ахёбекланы Фатимат, Уяналаны Бабулк, Жантууланы Исса – малкыр саханы жагындан жарыктындайдыла.
– Бери кытайган жыл келгенсе сен труппага. Жаш, аруу кызычык. Ол алаамат фахмул адамланы араларына тошогуну богон санга кылай керюнде – жазыму эди ол, насылы?
– Баям, экиси да бирге болуп. Иги кесек жылы алыны биргелерине ишлерге насып болган эди. Жанынети болуучула. Тамата артисттерибиз ол заманда бир кесек улпайганлары себепли сахнабызга жаш тёло керек болуп, республикада оюу журютот жашаа Хутуйланы Ханафию бла Уяналаны Чочай ол ишны кыюлга алып, театрга бир кыуамун жаш адам келген эдик.
Сахнада иш алайды – элек бла элегенча терк окуно ол сени болмагандан анылап, башка жерге барса, не ёмюрюню аны бла байлаа. Сайланганланы жар-

тысы кетип, Байчөккуланы Абидин, Кыуль-Ахматланы Элизат, Шахмыраланы Алексей, Ахматланы Зейтун бла мен кылабыз.
– Театрны сюрюп келеди сахнада ишлерикле. Сора нек бола болуп алай?
– Аны сылтау тууралады: театрда ишлегени жашау тынч тоюлдоп. Кыйын окунады – ыйыкыла, айла бла юйорюню кыюп, гастрольлада айлануу, узак тау элгеге барып, сууук клублада ойнарга, жуксузсуз кечеле ётдорюрге тоюди. Алай адам ишин сойсе, анга жорети бла берилсе, не сынаудан да хорлап чыгаргысына сёз жокчу.
– Алтымш жылы ичинде малкыр сахнада сен көп сыфат кыуарганса. Аладан, сюрюп ойнап, кыайсыды эде кылаында?
– Сахнада көп сыфат кыуарга тошогонди манга, сёзсюз. Аланы барын да эсимде туталымай. Бошашаны Иссаны «Таулда танг жарыды» спектаклинде Фариатыны, «Абрегинде» Зубайданы, Михаил Зарудныйни «Теири кылычынды» Светлананы, Эзеланы Омарны «Кыялы тоюнда» Кыайтук бийни кызы Маржаны, Маммеланы Ибрагимни «Соймекликчи поэмасында» Ханфраны, «Курманчында» Налжананы, Төлпеланы Алмини «Коммунистиде» Кезибанны, Токумаланы Жагыфараны «Ауаналарында» Аишатны эм башталаны ойнаганма, таулу кызыланы сыфатларын кыуарганма. Ол рольланы кыайсы режиссёр да манга бек ышануучу эди.
– Малкыр театрны тамблагы кюно кылай болукь болуп, аны юсюндөн не оюм этесе?
– Фахмулларыбыз көпюле, не турлоу жашау болумуну, заманыны да сыфатан кыуаргалыкыла сахнада. Иги пьесала аа аз тоюбуйди. Анга эс бурурга тийиш-тидиле. Таматабыз Жангуранланы Мажит театрны ишин кырай, тап оюу эте билген асыл адамды. Миллеттин кыайгысын кере, тамблагы кюно сагышын эте ди – быйыл Москвада Шүкүн училищеде жагы студио да ачканды. Аллах айтса, бар иги оюнда да алдадыла деп турама.
– Сен миллет сойези жырланы авторуса. Назмула жазса, алагы мактам тагытаса.
– Кюмош кёле алтын айдыден аты бла китан да чыгаргалды.
– Ол тасхамы билгенле айта кетип, алай жыйылгандыла аёк сёзлери бирге. Не жашыруу, жырларыма сюрюпт тынгалыганларыны кыуарганма. Ол да, мен кетсем, дуннида кылайык бир затды, кимге жарасала да – ырарыма.
– Ушакь ИССА ТУУГУЛГАНЫ Сакнат бардырганды.

Жылга, адамга, кыдарла

Сынауланы, тюрлю-тюрлю чырмауланы онглап

Огары Малкыарда жашагын Тауенланы Айшак жангы жылы аллында коюлде 85-жыллыгын белгилегенди. Аны району администрациясыны ёблёмюно таматасы Байсыланы Харун жоклап, тууган кюно бла алгышлаганды. Сау ба бла бирге ынагы администрацияны башчысындан эчки письмо да атпенди. Анга Айшат бюткөн бек кыуанганды.
Сиз району айнытууга улпу юлюш кыошканды. Аруу кылыкты, адепли сабыиле ёсдорюгези, богонюкюде агыгы юсюно бола келген туудукларыгызганы окуму сэбазды, аруу юлпогюзо бла да юйрөтсөз. Битеу ол затла ючюно журюргемиздин ынасы эте, сау болугуз, анабыз, дейме, – деп жазылды письмода.
Аишатны жашуу жолу тынч болмаганды, алай жарык кюнлери да, насыкча, аз тоюл эдиле. Малкыр халкыны көнүргөндеринде, анга жала алты жыл толганды. Аланы юйорлери Казакстанны Тогайта элине тошгенди. Эки айдан а насасы аушанды. Дагында бир ауук замандан атасы башка юйор кыуарды.
Кыардына Хусей, Аиштак асыры жарысынан, район арада шокко окуй турганын кююп, эчигичи кытайна келеди. Алай бла экиси да, бир бири кыайгысына тыншып, жашуу этип башайдыла. Кыау завоо да ишлерге киреди. Сменге минг кирпич этеди. Аны жазып-

лимин эселген бригадир анга тоз да атасына кыайгычыганды. Аны болушугуууу бла Аишатны Киров атлы чагыр заводха алдыла. Алты адамны ишин мында да ол кеси тамамлаганды.
Аны бла бирге жузюм теюно бла байламын эди. Спирт бла байламын ишин да жаланда Аиштак ишангандыла. Башка тышшырыла аны урлап, саткан эте эдиле, таулу кызыны уа ол зат акылында да келмегенди. Заводха жагы ишчи келсе уа, аны юйрөтирге да анга буюруп тургандыла.
Кыау тойгач, оюнган да уста болганды. Төлсерге чыкка, аны киши озалмаганды. Аруу сюзюлөгөн уа келпе сюрюл курагандыла. Быстыр бичеге бла тигерге да кыулу уста эди. Кыарындашына бла атасына кёлкө, кесине бла тен кызыларына уа той жайрыкыла тикенди.
Казакызга кетерге аркынлик берилгенде уа, бир кесек мычы, бири сени алып майдагыла көрпозюп турубуз деп кыаты болган эдиле. Алай киши жеринде оюнч жылы Ата журтларына турмул жашаганды таулула тегиле элперине, юйорлерине ашыгы эдиле.
Аишат да Казакызга атланады. Келип орналганында а,

Тауенланы Мустафаны жашуу Суфиян бла бир юйор да кыурайдыла. Ала бирге беш сабыи ёсдорюгедиле. Тамата кылай Шерифат тигиу усталыкын сайлаганды. Бюгюнлюкюде юй-кюн болуп баш иеси бла жашайды, сабыиле ёсдорде.
Жашлары Харун кыурулушчу, уста хунанды. Барисбий предпринимательли бла коредеди, Дюгержан а кыубузуду. Дагында бир кызылары Зурит а невропатолог болуп Москвада клиникаладан биринде бет жарыкты урунады.
Бюгон Аишатны толпу, аруу юйорюне кыуарга, ала кыулай насыптыдыла дерге болуучу. Алай, хар юйорюно, быланы да мутуз ююлери болгандыла. Биринчи жашчыкылары гичелы ауушканды. Суфиянны атасын бла анын да асырагандыла. Ол кеси да бир кезиде кыайын арууп, ахлуларын кыоркунганды. Алай жашыла, кызылары да атала-алыны алгысы юсюне этер ючюно кыуларындан келгени амалгандыла, алай бла, бирге болуп, кыйын арууну хорлагандыла.
Адамны кыдары сейрликди: анга Улуу Аллах кыайнылыкты сынатканчы, чыдамлык, тёмюлюк да береди. Алай мен а дагында была кыайгысы оюм эди: Айшакта жарысуланы хорларга уя улпу жорек акылыкты, халаллыкты, он бармагыны кыайныны бла жашаганы себеплик этпендиле.
«Алпа терегинден керг кетеди. Дюгержан да кыулу майды» – дегендиле бурунгулума, мени сёз негерими жашлары, кызылары да аталары бла аналары юйрөткен жол бла бардыла. Ала да кеслерин халал кыайнылары бла жашуу этедиле, башкалагы болушугу керек болса уа, мычмай жетедиле. Ма аны ючюню эде Суфиянны, Аишатны, сабыилерин да намыслары, даражалары бийке эде юйорюлгерин, эллиле, аланы алларына келип, кылай этек тап кылай болуп деп да кенгештерени.

ХОПЛАНЫ Марзят. СУРАТДА: Суфиян бла Аишат. Сураты автор алганды.

Китан тапкала

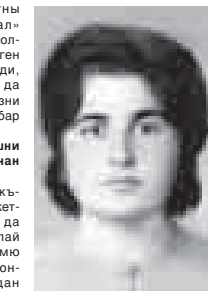
«Нарт сёзле бла айтыла халкыбызны турмушун, акъылын, ниет байлыгыны ачыкь көргюзтедиле»

Кёп болмай ана тилибизде «Карачай-Малкыраны тин хазасындан» деген китан чыкканды. Ары нарт сёзле бла айтыла, ийяныла, ырсыла, алгышыла киргендиле. Жыйымдыкыны Жаболаны Раиса жарашдырганды. Ол аны тилини иги билирге сойген тууган-туудукларына атаганды.

Жаболаны Назрини кызы Раиса Нальчиде тууганды. Орта школу сюрюнде Кыргызстанны Фрунзе областында Иновка район арада бошганды. Бери

кыайтып, ишлей турганлай, Кыабарты-Малкыра кыуар университетни филология факультетини орус ёблёмюнде окуганды. КЭБ-ны органларында тилманча, республиканы Халк моллюно советинде инспектор, комсомолу обкомунда ёблёмюне таматасы, кыуар учреждениялада ишлегенле профессорланы рескомуну председатели, Совет районода райисполкомун секретары болганды. Башка кыулукунда да урунганды. Москвада Бийик партия школа билимин ёсдоргенди.

– Раиса, китаныгы Максим Горькийни «Сёз искусство халкь чыгармачылыкында башланады», деген сёзлери бла ачас. Анда бир магына бокь жандуулукь эте билуу?
– Мен оюм этгенден, нарт сёзледе бла айтыла кыайсы халкыны да юйретиу жоруклары, адет-тёрелери, тюрлю-тюрлю болумлада адеп-кыыйгыгы, хунери сакланадыла.
– Бу сен сагынгандан затла кыарачай-малкыр халкыда энчимдиле?
– Эчки болмай амалы да жокчу. «Хар ким ушайды жеринде», – деп, назмуку Мокьаланы Магомат айтканча, жашау халла бла байламы болады көп зат. Алай адам улпу битеу аруу излемлери уа бирге ушайдыла – адамлык кимге да игилик тежуу, халаллык жандуулукь эте билуу.
– Сора биз, не миллеттен бокьса да, бир затны юсюндөн сагыш этебиз.
– Хау, алайды. Нарт сёзле бла айтула халкыбызны турмушун, акъылын, ниет байлыгыны ачыкь көргюзтедиле.
– Ала барысы да богон терен магыаналарын тас этмей турмындыла?
– Таман бара барса, көп зат торюндеди. Сёзсюз, буюсга-гадэ журюмгелерин да бардыла. Аны сылтау ачыкьды – алада айтылган, алгын эс ёблөнүгөн көп зат жашауубуздан кетгенди.

– Шауланы Хасанын, Чыпчыкылы Борисни чыгармаларында, Жолбаланы Юзеирни көчюрмелеринден да барды китанда. Сёз ючюно, Зумакулланы Танзиланы: «Ташлада терек бахчала чакдыра билген, ташы да жумуштан бузда да от тиргизген бу журметли, жигер, мадарлы халкым», – деген тизгинлерин айрып алганса.

– Аланы жазганларындан аруу суратланган, юйретиу магыаналары болган айтыланы алганса. Сёз ючюно, Юзеир, баам, ол да менича, все келген тёмюно эсиме сыгырыга сойген болуп, кыачан эсе да торк миллетти, аты тарыхка кылагын Локман Хажимни жашына этген оуатын көчюрюндеди. Ол минг жылпа мында алгы айтылган сызени магыаналарын ангыласыла бизни сабыилерибиз, абанырык тоюлдоле. Чыпчыкылы Борисни: «Сабыилгиде бу сёзени окусам, тер ишерим иги да азыркы болуп эдиле», – деген оюмун да китапха эгирфат этип андан салганма.

– Сау бол, Раиса, туудукларынагы эсен да, бу китан келгеде акылы адырды деп ышанама. Ызы кыайны болсун!

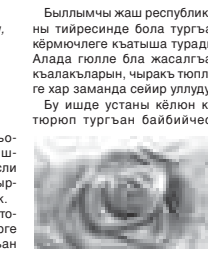
Ана тилибиз, ишексиз, халкылыгыбызны шагатыды. Да сора тууган-туудукларына орус тилде сөлөшө, аланы не заманда да керекли болган, элпиден артык кырадала ангылашымлы, Аллах кыдар этип берген сауыздан нек айырадыла ата-аналары? Ол затха халкыбызны аллында аркынликлери бармыды? Былла оюлма келидиле кёлюме.
КЕРТИЛАНЫ Сакнат.

Чемерлик

Быллымдан Кудайланы Иссаны юсюндөн билдире турганды. Уста кюлуу, назмучу жаш. Аны кюл ишине кыарсанг, сейр этип тураса. Кыамичи сапдан башлап ат иерге дери халкь чыгармачылыгыбызны аруу юлпогюргөн керёбиз.
Назумуларында уа – табиюгь атыбызны аламатлыгы. Хар сёзон, тизгинин окуй, ала кёз алынга келгенча болды.
Салам санга, окуучум, Эсен халп соручум, Эки башлы Минги таудан, Андан сора, Жылы-Суудан, Табийгьат ариулугундан, Солтаны да ччурундан,

Иссаны агач гюллери

Етем кыалкыган куушадан, Кыайлы ауушадан, Суукь гара суудан, Тау башында буладан... Ата журтумдан салам! Андан тоймайды кыарам. Алгаракта Иссанда кюнакыда болукь. Жагы ишлеринде сейрлик аруу ийисли улпу гюллени, агачында хазирланган суратларын көрдюк.
– Голпан ишлеген какьда томурону эки жанан тозетирге деп кесген заманда кылган агачылдан этгенме быланы, дегиди Исса.
Аланы юйде кыайгында таксанг да неча биреуге сауызгь берсенг да жарарыкыла. Битими кесин алып, агачдан ишленгенге кыарсанг, хар ызылыгы да бирча келишедиле. Уста анга улпу кёл салганы керюно турды.
ОСМАНАНЫ Хыйса.

Эзеланы Индирады. Аны ишине биринчи багыны да ол бичеди. Экиси да бир бирлерин атылап жашайдыла, сабыи-туудук ёсдориле. Ёмюрлери узак болсун! Келген жылда да Исса кёл жангы иши бла бизни кыуандырысын!

Эски сурат

**ТАНЫГЪАНЛА
ЧЫГЪАР ЭСЕЛЕ УА...**

Бу сурат 1948 жылда Орта Азияда алынганды. Аны бизге Акъ-Суудан Бачиланы Азизат бергенди. Анда эки тишаруудан бири Ностуланы кызларды (атын билмейди).

Аны жанындагы тишарууну уа не аты, не тукуму белгиле туйюлдуле. Суратны газетде, ким биледи, аламы таныганла табылып ш калсаала деген умутда басмалайбыз.

Кызыла, Азизат айтханнга кере, Ош шахорда жашагандыла, суратха да онда тошгендила.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

**Той
Насышлы, толу
юй болугъуз!**

Жаңы жылы алдында халкыбызга энта да бир юйор кшошулганды. Тиланы Магометни жашы Мажит бла Ракулланы Элдарины кызы Лейля кядарлары бир этгендила.
Мажит Къабарты-Малкъар кырал университетни социальо-культурный сервис эм туризм факультетни тауусканды. Бюгюнлюкде темир ишле бла керешеди. Он этген голле, ундуркыла, эшikle, атлауучлага таянчакыла, жалмала, кийим такычкыла, мебель, кыайсы юйно, арбазы да жасарча орундула.

Лейля уа университетни Филология институтуну малкъар тилден бла одобиятдан белиюм бошаганды. 1-чи номерли школго жорюлматган сабийлеге Интернетни юсю бла билим береди.
Бу эки жаш адамны алгышлай, узакъ эмюр, насып тежейби! Бир бирни онгылап, багылап, кеп жылланы ориу жашагыз! Юйюгюзде тынчылык, ырахатлык болсун!

**КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.
Сурат авторнуду.**

КОНКУРС

**Студентле жырлары, тепсеулерин
бла тамашагъа къалдыргъандыла**

Алтынчы бла жетинчи январьда Нальчикде «Таланты Евразии 2018» деген II жалкыла аралы вокал-хороеграфия конкурсу болгъанды. Аны уа Кавказдагы Дуня артий комиетти курагъанды. Эришюге К.П.Мкъ-у да ты кыралладан келип окугъан студентле къатышкандыла. Аланы санында

Ала къараучулары кеслерини миллет энчиликери бла шагъ-ырейлендиргендила, культура байлыкларында да кертотгендила. Кеслерини тиллеринде аламанат жырла аштырди, белгиле постлерини назмуларын да окугъандыла. Тепсеулерин уа хар келгенни да къуандыргъанды. Алагъа багъа бичген

Индиядан келген Дживендра бла Криша ариу аякъ бюкгенлери ючюн «Хореография» номинацияда 1-чи даражалы дипломгъа тийишли болгъандыла. Дагыда Дживендра бла Фатима Коквананы (2-чи классны окуучусу) «VoleChudiyap» деген тепсеулерин уа къараучулары сейир этдиргенди, Индияны культурасы бла жууугъуракъ таныштыргъанды.

Афганистандан, Индиядан, Иорданиядан, Палестинадан, Йеменден, Ливиядан келгенле да болгъандыла.

Аны себепли алагъа да огъарыда айтылган номинацияда 3-чо даражалы диплом бергендила. Афганистандан Роман Шарифи «Дружба народов» деген назмуну шатык окугъаны ючюн «Декламационное искусство» номинацияда 1-чи даражалы диплом алгъанды. Иорданиядан Сара Тогужу бла Палестинадан Ибрагим Хатибни номерлерин уа конкурсу бютюн жарыкъ этгендила.
Бюгюнлюкде жаш адамланы, миллетлеге колашымей, бир ниетли болуп жашагъанлары улуу магъанасы барды. Студентле уа былай конкурсука энта да къатыштыргъа сыйгенлерин билдиргендила. Бу эришю уа «Ариулыкъ бла игилик дунияны къутарлыкъдыла» деген айтыну керти болгъанына шагъатлыкъ этгенди. - дегенди тыш къыралладан келген студентлени куратору Татьяна Романова.

Аны себепли алагъа да огъарыда айтылган номинацияда 3-чо даражалы диплом бергендила. Афганистандан Роман Шарифи «Дружба народов» деген назмуну шатык окугъаны ючюн «Декламационное искусство» номинацияда 1-чи даражалы диплом алгъанды. Иорданиядан Сара Тогужу бла Палестинадан Ибрагим Хатибни номерлерин уа конкурсу бютюн жарыкъ этгендила.
Бюгюнлюкде жаш адамланы, миллетлеге колашымей, бир ниетли болуп жашагъанлары улуу магъанасы барды. Студентле уа былай конкурсука энта да къатыштыргъа сыйгенлерин билдиргендила. Бу эришю уа «Ариулыкъ бла игилик дунияны къутарлыкъдыла» деген айтыну керти болгъанына шагъатлыкъ этгенди. - дегенди тыш къыралладан келген студентлени куратору Татьяна Романова.

ТЕМУКУЛАНЫ Амнат.

ЖОКЪЛАУ

**Игиликге, маданиятха
жууукълашдырыргъа алландыра**

КЪМР-де УФСИН-ни 3-чо номерли колониясында тургъанлары «Огъурлулукъну макъамлары» деген жандаурулукъ фонд жокълагъанды. Аны келечилери, белгиле жырчылары да биргелерине келтирип, улуу концерт кертоткендила. Резуан Маремуков, Казбек Мамиев, Аппайланы Милана, Анзор Тхамоков, Мадина Сатушова, «Кавказ» ансамбльни солистлери Заурбек Апкаев, Анжела Царитова эмда Алина Калоева, жырлап, тепсеп да, жангы жылгъа керти байрам курагъандыла.

Колониячыла, артистлеге ырызлыкъларын билдирип, кеслерин къоллары бла агагъадан эттиген затланы сауыгъагъа бергендила. Къонакыла курагъан тюрлю-тюрлю конкурслагъа да сыйоп къатышкандыла. Тюбешиуню ахырында уа бирге суратха тошгендила.
Былай ишлени улуу юйрету магъаналары болгъаны баямды. Бек башы уа аллалы тюбешилешу ты жолдан тайгъанланы маданиятха жууукълашдырадыла, игиликге келтирдиридила, ниет тазалыкыгъа итиндиридила.

КЪМР-де УФСИН-ни пресс-службасы.

Нальчик шахар округни тишарулары совети бу организацианы сыйлы председатели **БЕПАЙЛАНЫ Розагъа** къарындашы **БАТЧАЛАНЫ Хызырны** жашы **Алий** елгенине бушуу этгенин билдиреди эмда кыайгы сөз береди.

Бюгон — Заповедниклени бла миллет парклары моноло

Бюгонлюкде табийгъатны сакълауда заповедниклени магъаналары бек уллуду. Бу белиюмде ишлегенле хар жыл сайын 11 январьда кеслерини профессионал байрамларын белгиледила. 1917 жылда ол кюн Россейде биринчи «Баргузин» тюрле къурагъанды. Бюгонлюкде уа къырал магъанасы болгъан 103 аллай жер, 47 миллет парк эм 64 заказник барды. Аланы барысы да бирге РФ-ни тийресини юч процентин аладыла.

Лада ырахат жашарча онгла бардыла.
Заповедник 1976 жылда «Кавказы эм Россейни да эм бийик жерлеринде - Черек эм Чегем ауузда - къурагъанды. Ол битеуда 82,6 минг гектарны алады, кесини да асламысы тауладыла. Бызынгыда онки километру узунлугу болган къабаргъа, бийикликлери беш минг метрге жетген Жангы тау, Пушкинни теплеси, Шхара, Дых тау эм Костан-Тау да заповедникни тийресиндедила.
Мында минген артыкъ тюрлю-тюрлю битим бесди. Ала-

Журтубузну аламанатлыкыгъын, аны энчилигин сакълауны ышангъылы себеби

матапыл эти эмда башхаланы санларына иги кесек къошулганды. Жаңыуарланы бла битимлени сакълар, аланы санын кебейтир мурат бла да илму-тинти ушле аслам бардырылдыла. Кавказда эм улуу къыранла да мындадыла. Чегем, Бызынгы - Черек, Малкъар-Черек, Сукан эм Ханнидон суула да аладан башланадыла.
Заповедникде 2004 жылдан тебиреп Малкъар, Бызынгы эм Чегем ауузда сууну тазалыгы тинтиледи. Аны бла бирге Бызынгыде 1700 метр бийикликде орналган метеостанцияда хауаны халин, басымын, къяр, жауун къаллай бир жаугъанын, кюнню исилгиин эмда башха затланы билгенлей турадыла.
Э катуримге мында аслам эс бурлады. Аны мураты жамауатха табийгъатны сакълауны, аяуну магъанасын анылаттыргъады. Бюгонлюкде Россейде бу жаны бла ишни 2020 жылгъа дери бардыру жаны бла программа ишлейди. Аны хайчыры бла заповедникте хата жетдирий, келген адамланы санын эки кереге кебейтир онг болукъдыла.
Жай кезиуде студентле аилмле бла бирге илму-тинтиу экспедициялагъа къатышдыла, профессионала табийгъатны ыраакъла тошордила,

башха тюрлю маршрутла да къурайдыла. Бюгонлюкде тюрт экотуризм жолукъ ишлейди: «Мижирги», «Боран-Кош», «Бызынгы къыя» эм «Гара-Ауусу».
Заповедникни инфраструктурасын: кордонлары, илму стационарлары, къыраучу ышкыланы эмда башха жерлени игилендирме мадарла да этиледиле. Билим беруу жаны бла «Заман» эмда «Кавказын жюреги» деген кермок бла ара ишлейди. Билдирю ственде тагъыладыла, алада туристлеге тийишли жорукъла жазылыдыла. Заповедник «Бызынгы» альплагерь эм «Башил» турбаза бла байламлыкъ жюрютеди. Къонакылагы уа аламанат жерлени табийгъатны, жаңыуарланы, битимлени ислеринден халарлагъан басма материалла эм кинопродукция, тюрлю-тюрлю сувенирле да сатылдыла.
ЭКОЛОГИЯНЫ сакълау таулагъа баш магъана берилди. Мында экосистеманы тюрлене баргъанын тинтирге аламанат онгла бардыла. Аны себепли бу жерлени энчилигин къооруларга тийишлиди. Заповедникде бардырылган проектле, мында биологияны сакълау бла бирге, экономиканы да айнытыргъа себеплик этедила.

ТОГЪУЗАЛАНЫ Лейля, КЪМР-ни Бийик тау заповедникни таматасын орунбасары.

Грек-рим тутушу

Биринчиликден – майддала бла

Бу кюнледе грек-рим тутушудан республиканы биринчилиги бардырылганды. Ол ишле органлары жоулган келечилерини хурметлерине аталып къурагъанды.
Анда Элбрус районну сабий-жаш телю спорт школунда жаруу этгенле жетишимли болгъандыла. Алтын майддалны Чеченланы Амаль (59 кг.) къытханды. «Кюмошню»

Лукиланы Руслан (32 кг.) алгъанды. Багиналаны Къурман (35 кг.) бла Балаланы Алим (66 кг.) «доммакъла» къоллу болгъандыла. Аланы тренерле Балаланы Алим, Халпаланы Аслан, Чеченланы Артур юйретедила.

Анатолий ТЕМИРОВ.
СУРАТДА: хорлагъан спортчула тренерлерни бла.

УЧРЕДИТЕЛЪЛЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор
АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДКОЛЕГИЯ:
ТЕКУЛАНЫ Хауа
(баш редактору орунбасары),
ЖАН УРАЗЛАНЫ Нахабат
(баш редактору орунбасары),
ТОКЪЬЛАНЫ Борис (жууалы секретары),
МОКЪЬЛАНЫ Зузура
(белюмю редактору),
ТНАКАЛАНЫ Фатима
(белюмю редактору).

ТЕЛЕФОНЛА:
Редактору примамини - 42-63-01.
Баш редактору орунбасарлары - 42-38-21, 40-84-82.
Жууалы секретары - 42-66-85
Секретариат - 40-93-62, Корректор - 42-63-52.

РЕДАКЦИЯНЫ БЕ.НОМЛЕРИ:
Поштиска эм ырано - 42-24-02, 42-67-68.
Экономика - 42-66-73.
Културга - 42-66-76.
Социал ишле - 42-75-82, 40-59-18.
Курорта, туризм эм спорт - 40-39-93, 42-66-71.
Окуучууу бла байламлакъла жюрюктуу эм жазылуу - 42-37-94.
Энци корреспондент - 42-68-72, Писмакъла - 40-28-97.
Операторла - 40-28-49, 42-39-65.

Редакция авторла бла кыагъат жюрюктемейин.
Къыз жазмалагъа резешин этилмейди эм ала артыкъ кыатарымайдыла.

Газетле басмаланганы материалла айтылган оюмла редакцияны осому бла келешимек болукълуду. Алада айтылган хар зат ючюн
Россей Федерацияны Басымы юскенди законун тийишлиликке материалла авторылары кесери жууалыдыла.

Редакция авторлардан 400 гектиг тизинден (машина бла жазылган 5-6 бет) келино аймайды.

Газет Басымы эм асламы информацияны эркинликерини къорулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион интелекцида 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.

Регистрация номер — ПИ № ТУ97-0010118. Индекс — 51532

Газетни басмагъа «КЪМР-Медиа» ТКУ-чу компьютер службагы хазыр этгенди.

Газет «Тетраграф» ООО-ну типографиясында басмаланганды.
Нальчик шахар, Ленин аты проспекте, 33

Газетсени ислерине тапшыруу ючюн КЪМР-ни юкте сакълау федеральный Управленийгъа жууалыды.
Телефонла: 76-01-28, 76-01-10

Газетсени резинагъа сакълау ючюн КЪМР-ни «Роспечать» акционер обществосу жууалыды.
Телефон: 42-69-34

Номрегге графике кере 19.00 сагъатда къол салынды.
20.00 сагъатда къол салынганды

ГАЗЕТНИ НОМЕРИНИ
ЧЫГЪАРГЪАНЛА:
Курдаланы Сулейман - кесурый редактору,
Кетечиланы Зульфия, Кучукланы Сафият - жууалы секретарлары орунбасарлары.
Зезиланы Лидя - 1,2-чи бетле,
Гельланы Валентина - 3,4-чо бетле - корреспондент.

Тиражы 1560 экз. Заказ № 11
Багъасы 10 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ НЕДАТЪЛАНЫ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар,
Ленин аты проспекте, 5

электрон почта:
elbr_50@mail.ru